

Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma

Salim ŞENGEL*

Özet

Dünyadaki küresel gelişme ile birlikte işletmeler yoğun bir rekabet ortamında faaliyetlerini sürdürmektedirler. Günümüzde rekabet, etkinlik ve verimlilik açısından eğitilmiş, nitelikli insan gücünün önemi büyüktür.

Mesleki eğitim bireylere hem mesleki alanda bilgi ve beceri kazandırırken hem de kişisel gelişimi açısından gerekli nitelikleri kazandırır. Ekonomik gelişme açısından mesleki eğitim önemli bir role sahiptir. Genel olarak değerlendirildiğinde gelişmiş ülkeler gereksinim duydukları insan kaynaklarını nicelik ve nitelik olarak yetiştirmiş durumdadırlar. Gelişmemiş ülkelerin önemli sorunlarından birisi gereksinim duydukları insan kaynaklarını yetiştirememiş olmalarıdır.

Muhasebe tüm işletmeler açısından oldukça önemlidir. Muhasebe işlemlerinin hatasız yapılabilmesi için nitelikli meslek elemanlarına gereksinim vardır. Ülkemizde meslek elemanı gereksinimi karşılamak için uzun zamandır liselerde ve üniversitelerde muhasebe eğitimi verilmektedir. Ayrıca meslek kuruluşları da sürekli mesleki eğitim kapsamında çalışmalar yapmaktadırlar.

Bir yandan iş arayan eğitilmiş insanlar, diğer taraftan nitelikli meslek elemanı arayan iş dünyası gibi bir tezat durumun olması önemli bir sorundur. Burada işgücü talebi ile arzı arasında bir uyumsuzluğun varlığından bahsedilebilir. Dolayısıyla önemli olan arz ile talebin uyumunu sağlamak ve bir denge kurmaktır. Bu bağlamda mesleki eğitimde iş dünyasının meslek elemanı talebi dikkate alınması uygun olacaktır.

Muhasebe alanında çalışacak nitelikli meslek elemanlarının yetiştirilmesi ve iş dünyasının talebi de önemlidir. Bu nedenle, bu çalışmada iş dünyasının muhasebe alanında istihdam edilecek muhasebe elemanlarını talebi araştırılmıştır. Araştırmada iş dünyasının muhasebe meslek elemanı talebinde, meslek elemanında olmasını istedikleri mesleki ve kişisel özellikler ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Elemanı, İstihdam

Jel Sınıflandırması: M410, M490, M510

A Survey on the Demand of Accounting Professionals in Turkey

Abstract

Companies have been running in a throat-cut competition under the conditions of globalization. It is important to employ qualified personnel from the respects of effectiveness and productivity.

Vocational education (training) improves both theoretical and practical skills and knowledge while providing personal development. The vocational (professional) has an important role in the economic development. When analyzed generally, the developed countries have formed their training system for the labor force they need. They have had enough work force from the respects of quantity and quality. Having not enough qualified work force is the major problem of underdeveloped countries.

Accounting is very important for all types of business. To perform the accounting transactions without any error or mistake, it is a must to employ qualified accounting staff. To meet the need of qualified accounting staff, the universities and high schools have been conducting the education of the accounting for a long time. Furthermore, the vocational institutions have been performing on the vocational training.

A strange case exists in the world of business: there are many trained accountants looking for a job on one side, there is a business world that can not meet its qualified personnel requirements on the other side. Here, we can mention a disharmony between the labor demand and supply. Therefore, it is important to harmonize and balance the supply & demand. In this context, the need of qualified labor force of the business world should be taken into consideration in vocational education/training.

Both the education (train) process of the qualified accounting staff and the demand aspects of the business world are important. Therefore, the labor demand of the business world was investigated in this study. In the survey, the vocational and personal characteristics of accounting staff that the business world looks for.

Key Words: Accounting, Accounting Professionals, Employment

Jel Classification: M410, M490, M510

* Doç. Dr Salim Şengel, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir Meslek Yüksekokulu

1. Giriş

Günümüzde ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin önemli göstergelerinden birisi eğitim seviyesi ve bilgi toplumu olma yolunda aldıkları mesafe olarak belirtilebilir. Ülkelerin yoğun rekabet ortamında farklılık yaratarak rekabet üstünlüğü sağlamalarında nitelikli insan gücünün önemi büyüktür. Nitelikli insan gücü yetiştirebilmenin yolu da eğitimden geçmektedir. Eğitim yoluyla iş dünyasının gereksinim duyduğu nitelikli meslek elemanı yetiştirilmeye çalışılır.

Diğer yandan önemli bir sorun olarak karşımıza bir taraftan iş arayan eğitimli insanlar, diğer taraftan nitelikli meslek elemanı gereksinimini karşılayamamış bir iş dünyası çıkmaktadır. Burada talep ile arz arasında bir uyumsuzluğun varlığından bahsedilebilir. Dolayısıyla önemli olan arz ile talebin uyumunu sağlamak ve bir denge kurmaktır.

Bu çalışmada muhasebe meslek elemanı açısından iş dünyasının talebi üzerinde durulacaktır. İş dünyasının talep ettiği nitelikli meslek elemanı, gazetelerin yayınladığı insan kaynakları ekleri üzerinden araştırılacak ve değerlendirilecektir.

2. Mesleki Eğitim ve Önemi

Mesleki eğitim bir ülkenin kalkınması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle mesleki eğitimi iyi yapılandırabilmiş ülkeler iş dünyasının gereksinim duyduğu elmanı karşılayabilmekte, mal ve hizmet üretim sürecini güçlendirmektedir.

Geleneksel ekonomik denklemin temel bileşenleri olan ham madde, emek ve sermaye üçlüsü içinde emeğin önemi giderek artmaktadır. Bu nedenle, bir ülkedeki insan kaynaklarının niteliği, küresel yarışta artık bir gelişmişlik ya da üstünlük ölçütü olarak görülmektedir. Özellikle çalışma çağında bulunan insanların üretime etkin, yaratıcı ve verimli biçimde katılımı üzerinde ısrarla durulmaktadır(TOBB,2007:3).

Mesleki eğitim, bireyi sadece “mesleğe hazırlama eğitimi olmayıp” aynı zamanda bireyin tüm olarak gelişimi ve yaşamdaki bütün rolleri en iyi şekilde yerine getirmesi için gerekli nitelikleri kazandırmaya yönelik eğitimidir (Yeşilyaprak,1996:68). Diğer taraftan mesleki eğitim, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme (Alkan, Doğan, Sezgin,1998:3) olarak tanımlanmaktadır. İşgücüne bilgi ve beceri kazandırılmasında önemli bir role sahip olan eğitimin ekonomik gelişmelere katkısı da son derece önemlidir. (İçli, 2001:67).Bireyin elde ettiği eğitim, hem ekonomik faaliyetlerin niteliğini hem de işgücüne katılım oranlarını etkileyen bir faktördür (Kavak, 1997:23).

Ülkemizde eğitim ve istihdam arası ilişkiye baktığımızda eğitim sistemimizin örgün eğitim ağırlıklı olduğu, eğitim kurumlarından mezunların edindikleri bilgi beceri ve tutumların piyasanın talep ettiği özelliklerden çok farklı olduğu görülmektedir. Bu durum eğitim ve istihdam arasında kopukluk olduğunu göstermektedir (İçli,2001:68). Bu bağlamda eğitimin iş gücüne duyarlılığının artırılması, Devlet Planlama Teşkilatı OrtaVadeli Programında yer almıştır. Buna göre (DPT, 2009-2011:46);

-İşgücünün talep ettiği nitelikte iş gücü yetiştirilmesi amacıyla eğitim ve işgücü arasındaki işbirliğini güçlendirecek mekanizmalar oluşturulacaktır.

-Yaşam boyu eğitim stratejisi hazırlanacaktır.

-Bilgi toplumuna dönüş süreci ile bölgesel, ulusal ve uluslararası gelişme ve ihtiyaçlar göz önünde tutularak yükseköğretim kurumlarının birim ve programları güncellenecektir.

-Nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik faaliyetlerin finansmanında özel sektörün katkısı özendirilecektir.

Mesleki eğitim günümüzde ülkelerin rekabette üstünlük sağlaması, etkin ve verimli bir üretim sürecinin gerçekleşmesi açısından önemlidir. Ancak bu süreci şekillendirirken eğitimin iş dünyasının gereksinmelerini dikkate alınarak yapılandırılması gerekmektedir.

3. Muhasebe Eğitiminin Önemi

Günümüzde bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçülerden biri o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Genel olarak bakıldığında, gelişmiş ülkeler, ulusal kalkınma çabalarının gerektirdiği insan kaynaklarını istenen nitelik ve nicelikte yetiştirmiş durumdadır. Buna karşılık, geri kalmış ülkelerin çoğu, ekonomilerinin gereksinim duyduğu insan kaynaklarını yetiştirme konusunda ciddi bunalım yaşamaktadır(TUSİAD;1999:19). Muhasebe meslek alanında da son yıllarda önemli düzeyde nitelikli meslek elemanı yetiştirilmesi için çaba gösterilmekte ve bu alanda önemli mesafelerde alınmış bulunmaktadır.

Ülkemizde muhasebe eğitimi ortaöğretim kurumlarında lise düzeyinde ve yükseköğretim kurumlarında önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde yapılmaktadır. Eğitim ve öğretim süreçlerinde, her düzeyde nitelikli muhasebe elemanı gereksinimi karşılamak amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak da eğitim ve öğretim süreçleri şekillendirilmekte ve ders programları buna yapılandırılmaktadır. Özellikle meslek yüksekokullarında önlisans düzeyinde doğrudan muhasebe mesleğine yönelik nitelikli eleman yetiştirmeyi hedefleyen programlar açılmakta ve buna uygun öğretim

yapmaktadır. Ancak muhasebe mesleğinin bugün geldiği konum itibarıyla, 3568 sayılı muhasebe meslek kanununda, 26 Temmuz 2008 tarih ve 26948 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 5786 sayılı kanunla yapılan değişiklikle, meslekte değişiklik yapılmış ve serbest muhasebecilik kaldırılmıştır. Artık bundan böyle meslek Serbest Muhasebeci Mali Müşavir unvanı ile yapılabilecektir. Bu da en az lisans düzeyinde bir eğitim gerektirmektedir. Dolayısıyla önlisans mezunlarının eğitimlerine devam ederek lisans düzeyinde eğitim almaları, mesleğe giriş için açıısından gereklidir.

Muhasebe, işletmelerdeki mali nitelikli işlemleri kaydeder, sınıflandırır, özetler, analiz ve yorumlayarak ilgililerine sunar. Diğer bir deyişle muhasebede üretilen mali raporlar, ilgililerin ve karar alıcıların bilgisine sunulur. Dolayısıyla üretilen bilgilerin doğruluğu, güvenilirliği, anlaşılabilirliği ve zamanlı olması önemlidir. Bu derece önemli olan bu bilgileri üretecek muhasebe meslek elemanının da yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda muhasebe eğitimin amacı; öğrencinin işletme kararlarında yararlı bilgilerin saptanması, toplanması, ölçülmesi, işlenmesi, kaydedilmesi, doğruluğunun denetlenmesi, raporlar halinde özetlenerek incelenmesi sonucu karar vermede kullanılması bilgi ve becerisinin geliştirilmesi biçiminde tanımlanabilir.(Aysan, 1979:250). Muhasebe eğitimi alan bir meslek mensubu mesleki bilgi ve beceri yanında bazı kişisel nitelikleri de taşıması beklenir. Bunlar şöyle sıralanabilir(Marşap,1996);

-Kişisel Nitelikler: Bir muhasebecide olması gereken temel kişisel nitelikler, Zihinsel yetenek ve olgunluk, Analitik yetenek, Kavramsal anlama, İletişim yeteneği, Tarafsız olabilme gibi nitelikleri kapsamaktadır.

-Mesleki Nitelikler: Bir muhasebecide olması gereken ikinci temel nitelik mesleki açıdan olup muhasebecinin teknik yeterliliği ile ilgilidir. Bilgi ve fikir birikimi olarak ifade edilebilecek teknik yeterlilik deneyimi de kapsar.

İş dünyası ve istihdam açıısından da önem taşıyan bu mesleki ve kişisel nitelikleri kazandıracak bir eğitim sürecinin planlanması ve uygulanması, nitelikli muhasebe meslek elemanlarının yetiştirilmesi açıısından önemli ve gereklidir.

Son yıllarda ülkelerin coğrafi sınırları dışına taşan ekonomik sınırlar beraberinde yeni gelişmeleri getirmiştir. Ticaretin uluslararası bir düzeyde gerçekleşmesi, artan rekabet, bilgisayar ortamındaki yeni gelişmeler muhasebe alanında da değişimler yaratmaktadır. Bu değişim de beraberinde muhasebe alanında yeterli birikime sahip kişilerin önemini arttırmaktadır (Gücenme;1999:38). Dolayısıyla muhasebe meslek elemanı yetiştirme önem kazanmaktadır. Muhasebe meslek elemanlarının da yetiştirilmesinde bilgi, beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazandırılması gerekmektedir. Günümüzde işletmeler, özellikle işe çabuk konsantre olabilecek ve gereksinim duyulan bilgileri muhasebede üretebilecek

meslek elemanları istemektedirler. Daha doğrusu işletmeler yetişmiş insan gücü istemektedir. İşletmeler nitelikli meslek elemanlarının kendilerine çetin rekabet ortamında avantaj sağlayacak katkıyı sağlamalarını beklemektedirler. Bunun içinde karar almaya olanak sağlayacak bilgileri muhasebede güvenilir, doğru, zamanlı hızlı bir şekilde üretebilmeleri ve teknolojiyi mesleki alanında kullanabilmeleri gerekmektedir.

Diğer yandan ülkemizde fakültelerde ve meslek yüksek okullarında muhasebe eğitimi programları hazırlanırken iş dünyasının da talepleri dikkate alınmalıdır. Bir yanda iş arayan, bir yanda iş bulamayan ve dolayısıyla taleple arzın bulaşmadığı bir işgücü ortamından uzaklaşıp dengeli bir arz talep buluşmasının sağlanması iş dünyasının taleplerinin de eğitim öğretim süreçlerinde dikkate alınmasını gerektirir. Buna ek olarak eğitim süreçlerinde bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik olarak uygulamalı bir eğitim ve öğretim ortamının yaratılmasında önemlidir. Bu da iş dünyası ile eğitim kurumlarının işbirliği içinde çalışması ile olanaklı olacaktır.

4. Araştırma Bilgileri

4.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, iş dünyasının muhasebe meslek elemanı talebini değerlendirmek ve talep edilen meslek elemanı özellikleri hakkında bilgi sunmaktır.

4.2-Araştırma Yöntemi

Bu araştırma Hürriyet gazetesinin “İnsan Kaynakları” (İK) ekleri incelenerek, geliştirilen bir değerlendirme formu üzerinde bilgilerin işaretlenmesi yoluyla yapılmıştır.

4.3-Örneklerin Oluşturulması

Türkiye’de Hürriyet, Milliyet, Sabah gibi gazeteler İnsan Kaynakları ekleri vermektedirler. Bu çalışmada bu eklerden Hürriyet Gazetesi insan kaynakları eki incelenmesine karar verilmiştir. Buna neden olarak Hürriyet Gazetesinin daha yüksek tirajının olması ve daha fazla kişiye ulaşmış olmasıdır.

Hürriyet gazetesi 15 yıldan bu yana her hafta bir insan kaynakları eki yayınlamaktadır. Bu çalışmada 1995 yılından itibaren yayımlanan insan kaynakları üzerinde çalışma yapılmıştır. 1995-2010 yılları arasında yayımlanan İK eklerinden her ayın ilk haftasında yayımlanan İK ekleri incelenmiştir. 1995-2010 yılları arasında yayımlanan toplam 804 İK ekinden 186 İK eki incelenmiş ve değerlendirilmiştir. İncelenen İK ekleri toplam İK eklerinin % 23,13’ünü oluşturmaktadır

4.4. Araştırma Bulguları

Muhasebe meslek elemanları talebi, meslek unvanları, talep edilen mesleki bilgiler, kişisel gelişim bilgileri ve diğer bilgiler başlıkları altında incelenmiştir.

4.4.1. Muhasebe Elemanlarının Taleplerinin Düzeyi

Araştırmada muhasebe meslek elemanlarının talep düzeyine bakıldığında, 1995-2010 yılları arasında çıkan 9114 ilandan 911 tanesi muhasebe ile ilgili olup toplam ilan içindeki payı yaklaşık % 9,99'dur. Diğer bir deyişle, yaklaşık olarak her on ilandan bir tanesi muhasebe ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu bir meslek için oldukça yüksek ve ilgi çekici bir durumdur. Muhasebe ile ilgili ilan sayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Muhasebe İlan Sayıları

Yıllar	Toplam İlan Sayısı	Muhasebe İlan Sayısı	Yüzde (%)
1995	286	41	14,33
1996	394	48	12,18
1997	418	55	13,15
1998	370	39	10,54
1999	354	46	12,99
2000	406	40	09,85
2001	211	29	13,74
2002	307	25	08,14
2003	459	37	08,06
2004	1076	96	08,92
2005	1126	96	08,52
2006	1290	112	08,68
2007	982	101	10,28
2008	753	70	09,29
2009	445	44	09,88
2010 (1-6 aylar)	237	32	13,50
Toplam	9114	911	09,99

4.4.2. Talep Edilen Bilgi

Muhasebe meslek elemanı talebi mesleki bilgi talebi yönünden incelendiğinde genel muhasebe, vergi ve muhasebe paket programların ön plana çıktığı görülmektedir. Bunların yanında maliyet muhasebesi, bütçe ve sosyal güvenlik mevzuatı da çok talep edilen bilgi alanları olmaktadır. Diğer yandan uzmanlık alanı olarak en yoğun talep edilen alan inşaat sektörüdür ve dolayısıyla inşaat muhasebesi de önem kazanmaktadır. Bu ülkemizin inşaat sektöründeki gelişmişliğiyle de ilgili olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan talep edilen bilgi alanlarından diğerleri ise ön muhasebe bilgisi, mali mevzuata hâkim olmak, dış ticaret bilgisidir. Ayrıca MS Office programlarını iyi düzeyde bilmek ve kullanmak da en çok talep gören bilgi alanlardır.

Tablo 2: Talep Edilen Bilgiler İlan Sayıları

Aranan Özellikler	Yıllara Göre İlan Sayıları Toplam / Muhasebe İlanı /Yüzde/Yıllar							
	286/ 41/ 14	394/ 48/ 12	418/ 55/ 13	370/ 39/ 11	354/ 46/ 13	406/ 40/ 10	211/ 29/ 14	307/ 25/ 8
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bilgi Alanı								
Genel Muhasebe	3	11	11	4	9	2	3	2
Maliyet Muhasebesi	3	6	6	5	6	8	3	4
Yönetim Muhasebesi	-	1	-	-	-	1	-	-
Tek Düzen Muhasebe Sistemi	-	3	4	5	6	7	1	-
Muhasebe Standartları	1	5	3	5	4	3	2	-
Vergi	-	-	-	-	-	-	1	-
Mali Analiz	-	-	-	-	-	-	-	-
Ticaret Hukuku	-	2	-	-	2	3	1	-
Sosyal Güvenli	2	1	3	-	2	2	2	4
Mevzuatı	3	2	4	1	2	-	-	2
Bütçe	7	11	6	10	9	6	1	10
İnşaat Muhasebesi (sek)	-	1	-	-	-	-	4	-
Muhasebe Paket Programı	-	-	1	2	1	1	-	-
Denetim	-	2	2	-	-	-	-	-
Şirketler Muhasebesi	-	-	-	-	-	-	1	-
Dış Ticaret Muhasebesi	-	1	-	-	-	1	-	-
Enflasyon Muhasebesi	-	1	-	-	1	1	-	-
Banka Muhasebesi	-	-	-	-	-	-	-	-
Otel Muhasebesi	-	-	-	-	-	-	-	-
Ön Muhasebe Bilgisi	-	-	-	1	-	-	-	-
İdari Mali İşler Bilgisi	-	-	-	-	-	-	-	-
Mali Mevzuat Bilgisi	-	-	-	1	-	1	1	-
Dış Ticaret Bilgisi	-	1	2	-	-	1	-	1
İnşaat Sektörü Bilgisi	-	-	2	-	-	-	-	-
Turizm Sektörü Bilgisi	-	-	-	-	1	2	-	-
Bilgisayar								
MS Office (Word Excel), SAP, Oracle vb	6	15	14	16	12	14	10	10
Yabancı Dil								
İngilizce	13	9	13	11	10	9	17	12
Almanca	1	2	2	3	-	2	1	1
Fransızca	1	-	-	-	-	-	2	1
Rusça	-	-	1	-	-	-	1	3
Arapça	-	-	-	-	1	-	-	-
İspanyolca	-	-	-	-	-	-	1	-

Aranan Özellikler	Yıllara Göre İlan Sayıları Toplam / Muhasebe İlanı / Yüzde/Yıllar							
	237/ 32/ 14	445/ 44/ 10	753/ 70/ 09	982/ 101/ 10	1290/ 112/ 09	1126/ 96/ 08	1076/ 96/ 09	459/ 37/ 8
	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Bilgi Alanı								
Genel Muhasebe	12	10	13	17	10	19	15	8
Maliyet Muhasebesi	7	10	7	9	9	10	12	3
Yönetim Muhasebesi	2	2	-	1	-	-	2	-
Tek Düzen Muhasebe Sistemi	-	7	4	6	2	2	2	2
Muhasebe Standartları	4	8	14	11	8	17	22	5
Vergi	-	1	-	-	-	-	4	1
Mali Analiz	-	-	3	2	-	2	5	-
Ticaret Hukuku	3	5	2	4	6	10	10	1
Sosyal Güvenli Mevzuatı	1	1	4	9	3	5	4	1
Bütçe	5	12	13	23	30	33	46	10
İnşaat Muhasebesi (sek)	-	-	-	2	-	1	2	2
Muhasebe Paket Programı	-	-	-	-	-	1	4	1
Denetim	-	-	-	-	-	2	4	-
Şirketler Muhasebesi	-	-	-	-	-	-	-	-
Dış Ticaret Muhasebesi	-	-	-	-	-	-	-	-
Enflasyon Muhasebesi								
Banka Muhasebesi								
Otel Muhasebesi								
Ön Muhasebe Bilgisi	2	1	1	-	5	2	1	1
İdari Mali İşler Bilgisi	-	-	1	-	-	-	-	-
Mali Mevzuat Bilgisi	2	-	1	-	1	-	-	1
Dış Ticaret Bilgisi	1	2	2	1	2	3	4	1
İnşaat Sektörü Bilgisi	-	-	1	-	-	-	-	-
Turizm Sektörü Bilgisi	-	-	-	2	-	2	-	2
Bilgisayar								
MS Office (Word Excel), SAP, Oracle vb	4	22	12	26	30	26	25	13
Yabancı Dil								
İngilizce	3	14	26	27	28	22	23	10
Almanca	1	-	1	2	-	2	-	-
Fransızca	-	1	2	4	-	1	-	-
Rusça	1	-	8	2	3	5	2	1
Arapça	-	-	3	3	2	2	2	1
İspanyolca	-	-	-	-	-	-	-	-

Yabancı dil bilgisi düzeyinde değerlendirildiğinde ise İngilizce ilk sırada yer alırken bunu Rusça, Fransızca ve Almanca izlemektedir. Bunda ülkenin bu dilleri konuşan ülkelerle ticari ilişkilerinin yoğun olmasının neden olduğu söylenebilir. Örneğin Fransızca daha çok kuzey Afrika ülkeleri ile olan bağlantının bir gereği olarak talep edilirken Rusçada Rusya ile olan ticari ilişkiler gereği talep edilmektedir.

Bu talepte özellikle inşaat sektörünün ön plana çıktığı görülmektedir. Bilgi talebi Tablo 2’de gösterilmiştir.

4.4.3. Talep Edilen Eğitim ve Kişisel Özellikler

Muhasebe elemanı talebinde piyasanın öncelikle lisans düzeyinde bir eğitim aradığı görülmektedir. Önlisans düzeyinde meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi yapılmaktadır. Önemli sayılabilecek bir sayıda öğrenci bu programlarda okumaktadır. Ancak meslek yasasında 2007 yılında yapılan değişiklikle serbest muhasebecilik kaldırılmış ve serbest muhasebeci mali müşavir unvanı ile meslek mensubu olunabilmektedir. Bu da lisans düzeyinde bir eğitim gerektirmektedir. Meslek yüksekokulları muhasebe programlarında eğitim alan öğrenciler doğrudan muhasebe mesleğinin gereksinim duyduğu nitelikli meslek elemanını yetiştirmeye yönelik olmasına rağmen, piyasanın meslek yüksek okullarının işlevini tam olarak bilemediği, diğer yönüyle de tam olarak piyasaya muhasebe programlarının önemini ve mezunlarının niteliğinin anlatılmadığı söylenebilir.

Kişisel gelişim açısından piyasanın talebi değerlendirildiğinde iletişim becerisi, analitik düşünme, takım çalışmasına uygunluk, sorumluluk alma gibi özelliklerin ön plana çıktığı söylenebilir. Bu eğitim süreçleri içinde teknik bilgi yanında kişisel gelişim ile ilgili derslere ders programlarında yer verilmesinin gerektiğini de göstermektedir. Eğitim ve Kişisel özellikler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Eğitim ve Kişisel Özellikler İlan Sayıları

Nitelikler	Yıllara Göre İlan Sayıları Toplam / Muhasebe İlanı / Yüzde/Yıllar							
	286/ 41/ 14	445/ 44/ 12	753/ 70/ 13	370/ 39/ 11	354/ 46/ 13	406/ 40/ 10	211/ 29/ 14	307/ 25/ 8
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Eğitim Düzeyi								
Lisans	21	15	31	20	24	17	13	13
Önlisans	1	1	4	4	3	3	1	-
Lise	4	9	3	4	8	2	1	-
Kişisel Gelişim								
Analitik düşünme	-	1	-	-	1	-	-	-
Takım Çalışması	1	2	-	-	-	-	-	-
İletişim Becerisi	-	2	-	1	1	-	-	-
Yoğun Çalışma Temposu	-	-	1	-	-	-	-	-
Esnek Çalışma	1	1	-	1	2	-	1	-
Sorumluluk Alma	1	-	-	-	-	-	-	-
Yaratıcılık	1	-	-	-	-	-	-	-
Organizasyon Becerisi	-	-	-	-	-	-	1	-
Kişisel Gelişime Açıklık								

Nitelikler	Yıllara Göre İlan Sayıları Toplam / Muhasebe İlanı / Yüzde/Yıllar							
	237/ 32/ 14	445/ 44/ 10	753/ 70/ 09	982/ 101/ 10	1290/ 112/ 09	1126/ 96/ 08	1076/ 96/ 09	459/ 37/8
	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
	Eğitim Düzeyi							
Lisans	12	24	18	27	34	30	31	15
Önlisans	2	3	6	4	3	2	3	2
Lise	1	2	1	5	2	3	4	3
Kişisel Gelişim								
Analitik Düşünme	-	2	2	2	2	4	3	2
Takım Çalışması	2	3	8	3	2	5	3	-
İletişim Becerisi	-	3	5	3	4	3	1	-
Yoğun Çalışma	-	1	3	2	-	3	-	1
Temposu	-	1	2	-	1	-	1	3
Esnek Çalışma	-	1	3	2	4	4	2	-
Sorumluluk Alma	-	2	-	-	-	-	-	-
Yaratıcılık	-	-	-	1	1	-	-	-
Organizasyon	-	-	-	2	-	1	1	1
Becerisi								
Kişisel Gelişime								
Açıklık								

4.4.4- Talep Edilen Meslek Unvanları

Muhasebe mesleği 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda 2007 yılında yapılan değişiklikle yasal olarak serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik unvanı tanımlanmıştır. Ancak piyasa gereksinim duyduğu alana göre farklı tanımlamalar yapmıştır. Araştırma kapsamında meslekle ilgili olarak 22 farklı tanımlama belirlenmiştir. En yoğun olarak muhasebe müdürü ve muhasebe elemanı başlığı altında meslek elemanı talebi yapıldığı görülmektedir. Meslek unvanları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Meslek Unvanları İlan Sayıları

Meslek Unvanları	Yıllar							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Muhasebe Müdürü	7	4	9	4	9	11	7	8
Mali İşler Müdürü	2	3	4	3	3	3	3	2
Denetim Müdürü	-	-	-	-	-	-	-	-
Muhasebe Yetkilisi	2	-	-	-	-	-	-	-
Muhasebe Sorumlusu	1	5	1	5	4	3	2	-
Mal. Muhasebesi	-	3	2	-	-	-	1	4
Sorumlusu	2	1	2	1	2	1	-	-
Muhasebe Müdür	4	-	1	3	3	-	4	2
Yardımcısı	-	-	-	-	1	-	-	1
Muhasebe Şefi	-	3	-	-	1	3	-	-
İdari Mali İşler Şefi	1	1	-	1	2	1	-	-
Bütçe Plan ve Mal. Kont	-	-	1	-	1	-	1	-
Şefi Muhasebe	-	1	2	5	2	-	-	-

Yardımcısı	-	-	1	-	1	-	-	-
Mali İşler Müdür	-	-	-	-	1	-	-	1
Yardımcısı	1	3	1	3	-	4	-	-
Muhasebe Uzmanı	-	1	21	-	1	2	-	-
Denetim Uzmanı	-	-	-	1	-	-	-	-
Mali İşler Uzmanı	15	19	-	10	8	10	9	2
Mal. Muhasebesi	-	-	2	1	-	-	-	2
Elemanı	3	3	4	1	6	2	-	-
Ön Muhasebe Elemanı	2	-	-	-	1	-	-	3
Yön. Muhasebesi	1	1	3	-	-	-	2	-
Elemanı	-	-	1	1	-	-	-	-
Muhasebe Elemanı								
İdari Mali İşler Elemanı								
Muhasebe								
Denetçi								
İç Denetçi								
Denetim Yardımcısı								

Meslek Unvanları	Yıllar							
	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Muhasebe Müdürü	5	12	13	24	16	24	32	7
Mali İşler Müdürü	2	3	3	2	6	4	1	2
Denetim Müdürü	-	-	1	-	1	-	-	-
Muhasebe Yetkilisi	-	1	1	-	-	-	-	-
Muhasebe Sorumlusu	2	2	2	12	10	8	1	6
Mal. Muhasebesi	-	-	1	-	2	-	1	-
Sorumlusu	-	2	-	3	3	3	-	-
Muhasebe Müdür	1	1	8	9	1	11	18	5
Yardımcısı	-	1	-	1	7	-	-	-
Muhasebe Şefi	-	-	1	4	2	1	-	-
İdari Mali İşler Şefi	-	1	1	2	1	-	-	-
Bütçe Plan ve Mal. Kont	-	-	2	1	-	-	1	1
Şefi Muhasebe	1	3	3	3	4	3	1	1
Yardımcısı	1	-	1	2	4	2	-	-
Mali İşler Müdür	-	-	1	2	2	-	-	-
Yardımcısı	1	2	-	-	1	-	1	-
Muhasebe Uzmanı	3	3	4	2	8	2	1	1
Denetim Uzmanı	1	-	1	-	-	-	-	-
Mali İşler Uzmanı	9	9	23	28	41	37	36	10
Mal. Muhasebesi	-	-	1	2	-	-	-	-
Elemanı	5	4	3	4	2	1	2	2
Ön Muhasebe Elemanı	-	-	-	-	-	-	-	2
Yön. Muhasebesi	-	-	-	-	-	-	-	-
Elemanı	-	-	-	-	1	-	1	-
Muhasebe Elemanı								
İdari Mali İşler Elemanı								
Muhasebe								
Denetçi								
İç Denetçi								
Denetim Yardımcısı								

4.4.5. Talep Edilen Diğer Özellikler

Piyasa muhasebe elemanı talebinde teknik bilgi ve beceri kadar kişisel özelliklere de dikkat etmektedir. Ancak bunların yanında bazı diğer özelliklerde talep edilmektedir. Bunlardan biri meslek açısından önemli Serbest Muhasebeci Mali Müşavir unvanını almış olmasıdır. Piyasanın meslek unvanı almış meslek mensuplarını istihdam etme eğiliminde olduğu, bunu talep ettiği söylenebilir.

Diğer yandan deneyimli olmak, askerlik hizmetini tamamlamış olmak ve belirli bir yaş sınırını aşmamış olmak aranan diğer özelliklerdir. Ancak burada üzerinde durulması gereken nokta deneyim sahibi olmanın üzerinde fazla durulduğudur. Hâlbuki insanlar çalışarak deneyim sahibi olacağına göre bu talebin ne kadar gerçekçi olduğu düşündürücüdür. İki ile on yıl arasında değişen süreleri kapsayan deneyim talep edilirken, bu müdürlük gibi unvanlar için on beş yıla kadar çıkabilmektedir. Diğer özellikler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Diğer Özellikler İlan Sayıları

Nitelikler	Yıllara Göre İlan Sayıları Toplam / Muhasebe İlanı / Yüzde/Yıllar							
	286/ 41/ 14	394/ 48/ 12	418/ 55/ 13	370/ 39/ 11	354/ 46/ 13	406/ 40/ 10	211/ 29/ 14	307/ 25/ 8
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SMM Belgesi	-	-	2	-	1	2	-	-
Diğer Özellikler								
Askerlik	7	4	8	6	5	3	6	4
Deneyim 2-10 yıl	19	18	19	17	30	14	14	16
Seyahat	-	-	-	-	1	1	2	4
Yaş	7	5	7	6	8	3	4	5
Referans	-	-	-	-	-	-	-	1
Yurtdışı görev yapabilme	-	-	-	-	1	-	-	-
Sürücü Belgesi	3	2	-	-	1	1	1	-

Nitelikler	Yıllara Göre İlan Sayıları Toplam / Muhasebe İlanı / Yüzde/Yıllar							
	237/ 32/ 14	445/ 44/ 10	753/ 70/ 09	982/ 101/ 10	1290/ 112/ 09	1126/ 96/ 08	1076/ 96/ 09	459/ 37/ 8
	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
SMM Belgesi	3	7	8	3	8	11	10	3
Diğer Özellikler								
Askerlik	5	14	10	17	19	15	20	5
Deneyim 2-10 yıl	16	21	32	55	49	39	40	21
Seyahat	1	1	6	4	5	4	5	-
Yaş	1	7	3	10	14	12	16	7
Referans	1	1	1	2	1	4	2	-
Yurtdışı görev yapabilme	1	-	4	4	4	1	-	-
Sürücü Belgesi	3	3	-	6	5	5	1	1

5- Sonuç

İşletmelerin dili olarak nitelenebilecek olan muhasebede üretilen bilgiler işletmeyle ilgili taraflar ve karar vericiler açısından önemlidir. Bu nedenle doğru, güvenilir, zamanlı ve anlaşılabilir bilgiler üretebilmek için iyi yetişmiş, nitelikli meslek elemanlarına gereksinim vardır. Bu meslek elemanlarının sadece mesleki bilgiler dikkate alınarak yetiştirilmemesi, diğer kişisel niteliklerinin de dikkate alınarak yetiştirilmesi gerekmektedir. Bunun için mesleki ve kişisel gelişimi sağlayan, dikkate alan eğitim öğretim süreçlerinin yapılandırılması gerekir. Ancak bu sadece nitelikli meslek elemanı yetiştirme açısından yeterli görülmemelidir. İstihdam açısından da önemli olan, nitelikli meslek elemanı arzı ile talebinin de uyumlu olması gerekmektedir. Bu bağlamda iş dünyasının beklentileri ve talepleri de eğitim programları hazırlanırken dikkate alınmalıdır.

Bu çalışmada gazete ekinde verilen insan kaynakları ilanları ile ilgili bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada iş dünyasının mesleki eğitim kadar kişisel nitelikler de aradığı, önem verdiği görülmektedir. Özellikle genel muhasebe, tekdüzen muhasebe sistemi uygulamaları, muhasebe paket programları, maliyet muhasebesi, vergi ve sosyal güvenlik mevzuatı mesleki bilgi anlamında ön plana çıkmaktadır. Kişisel gelişim anlamında ise iletişim becerisi, sorumluluk alma, takım çalışması, analitik düşünme gibi özellikler ön plana çıkmaktadır. Diğer yandan bilgisayar bilgisi, yabancı dil olarak öncelikle İngilizce ve beraberinde Almanca, Fransızca, Rusça, Arapça aranan özellikler olmaktadır.

Ayrıca meslek mensuplarından arana diğer özellikler ise yurtdışında çalışma, sürücü belgesi, deneyim ve seyahat engelinin olmaması sayılabilir.

Muhasebe mesleği yasa ile tanımlanmış meslek olmasına rağmen iş dünyası ihtiyaç duyduğu alana göre meslek tanımlaması yaparak ilan etmektedir. Bu bağlamda birçok meslek tanımlamasını ilanlarda görmek olanaklıdır. Bu ilanlar yanında meslek yasasında tanımlanan Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) unvanının da aranan özellikler arasında olduğu görülmektedir.

Araştırma 1995-2010 yılları arasındaki ilanlar üzerinden yapılmış olup, yıllar itibariyle aranan özelliklerde değişim gözlenmektedir. Özellikle son yıllarda kişisel gelişime verilen önem artmaktadır. Bu bağlamda eğitim- öğretim programlarında ve örgün eğitim sonrası sürekli mesleki eğitim çalışmaları kapsamında meslek mensuplarının mesleki gelişimi yanında kişisel gelişimini de dikkate alan eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması uygun olacaktır. Diğer yandan ülkede inşaat sektörünün geldiği aşama itibariyle bu sektörde deneyimli ve bilgili eleman talebi artarken aynı zamanda inşaat alanında iş yapılan ülkelerin dilini bilen eleman talebi de, Rusçada olduğu gibi, artmaktadır. Bu uzmanlık alanları bakımından meslek

elemanı talebinin sektörel gelişmelere paralel olarak arttığını, bu durumun eğitim ve öğretim süreçleri içinde dikkate alınması ve değerlendirilmesi gerekir.

Eğitimin iş gücü talebine duyarlılığının artırılması bakımından yıllar itibariyle talep edilen muhasebe meslek elemanı talebi dikkate alınarak eğitim programlarının değerlendirilmesinde fayda vardır.

KAYNAKLAR

- Alkan, Cevat- Hıfzı Doğan- İlhan Sezgin, (1998), Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları, Alkım Yay. İstanbul
- Aysan Mustafa, (1979) Türkiye’de Muhasebe Eğitimi Nasıl Yapılmalıdır? I.Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Enstitüsü, Marmaris
- Gücenme, Ümit,(1999)İki Yıllık Meslek Yüksekokullarında Muhasebe ve İşletme Finansmanı Eğitimi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:2
- İçli Gönül, (2001)Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl: Sayı:9
- Kavak Yüksel, (1997) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 13
- Marşap Beyhan, (1996), Muhasebe Mesleği, Fonksiyonları ve Meslek Mensuplarının Nitelikleri, Ocak, Yaklaşım Dergisi
- TOBB, (2007) Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Konusundaki Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ankara
- TÜSİAD(1999), Türkiye’de Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması, Yayın No-252
- Yeşilyaprak, Binnur (1996),Yaşam Odaklı meslek Eğitimi Yaklaşımı Açısından Mesleki Rehberliğin Yeri ve İşlevi. 21. Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının yeniden Yapılandırılması Sempozyumu, Çankırı
- DPT Orta Vadeli Program, 2009-2011
- Hürriyet Gazetesi İK Ekleri
- Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun No. 5786 Kabul Tarihi:10/7/2008, RG: Sayı: 26948, 26.Temmuz 2008
- 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik, Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu